[2024] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 698: 2024 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 413

ਰਾਜੇਂਦਰ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਉਮਰਾਨੀਆ

ਬਨਾਮ

ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ

(ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2481-2482 2024)

09 ਮਈ 2024

[ਜੇ ਬੀ ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇਜੇ]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 325 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਦੋਵਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੁਆਰਾ 2.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 – ਧਾਰਾ 357 - ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 325 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਸਹੀ:

ਆਯੋਜਿਤ:ਧਾਰਾ 357 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਪੀੜਤ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ - ਇਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਧਿਆਨ ਸਿਰਫ ਪੀੜਤ 'ਤੇ ਹੈ - ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੈ - ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੈ ਇਹ ਕੋਈ ਦੰਡਕਾਰੀ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ - ਧਾਰਾ 357 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸੱਟ" ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਰਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੀੜਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸੱਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਧਾਰਾ 357 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਹੈ

ਰਾਜੇਂਦਰ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਉਮਰਾਨੀਆ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ

ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਲਾਇਆ ਨਾ ਜਾਵੇ - ਜੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ - ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਰਸ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਖਰੀਦਣਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। (ਪਾਰਸ 21, 23, 24, 26)

ਮੁਆਵਜ਼ਾ - ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਚਾਰ - ਪੀੜਤਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪੀੜਤਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਕਠੋਰ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਭੁੱਲ ਗਏ ਲੋਕ ਹਨ - ਪੀੜਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੀੜਤ ਹਨ - ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ - ਇਹ ਵੱਕਾਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਰਗੇ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ, ਅਪਮਾਨ, ਆਦਿ - ਥਿਊਰੀ ਆਫ ਵਿਕਟਿਮੋਲੋਜੀ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਫਿਰ ਵਿੱਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ. [ਪੈਰਾ 22]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਅੰਕੁਸ਼ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਗਾਇਕਵਾੜ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2013] 8 ਐਸਸੀਆਰ 863: (2013) 6 ਐਸਸੀਸੀ 770; *ਮਾਰੂ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ* [1981] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1196 : **(1981) 1 ਐਸਸੀਸੀ 107;** *ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ* [1988] ਪੂਰਕ। 2 ਐਸਸੀਆਰ 571 : **(1988) 4 ਐਸਸੀਸੀ 551 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.**

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973; ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860.

ਕੀਵਰਡਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼; ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ; ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 357; ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ; ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ; ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਚਾਰ; ਪੀੜਤਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ; ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ; ਮੁਦਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ।

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੇਸ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2024 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2481-2482

2014 ਦੇ ਸੀਆਰਐਲਏ ਨੰਬਰ 960 ਅਤੇ 1330 ਵਿੱਚ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 29.10.2015 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਹਰੀਨ ਪੀ ਰਾਵਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪ੍ਰਧੁਮਨ ਗੋਹਿਲ, ਪੂਰਵੀਸ਼ ਜਿਤੇਂਦਰ ਮਲਕਾਨ, ਵਿਕਾਸ ਸਿੰਘ, ਰਾਨੂ ਪੁਰੋਹਿਤ, ਅਲਾਪਤੀ ਸਾਹਿਤਿਆ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਰੁਸ਼ਭ ਐਨ ਕਪਾਡੀਆ, ਮੋਹਿਤ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸਿਧਾਰਥ ਸਿੰਘ, ਰਿਤਿਕ ਭਨੋਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਨਾਰਾਇਣ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਰਮੀ ਐਚ ਰਾਵਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼੍ਰੇਆ ਭੰਸਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਾਤੀ ਘਿਲਦਿਆਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇਵਯਾਨੀ ਭੱਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਰੂਜਨਾ ਸੁਮਨ ਮੁੰਡ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਰੂਜਨਾ ਸੁਮਨ ਮੁੰਡ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਆਦੇਸ਼

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
2. ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਕੈਪਸ਼ਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਵੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵੈ-ਸਮਾਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
3. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 147, 148, 149, 427, 323, 325, 506 (2), 384 ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 135 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸੁਰੇਂਦਰਨਗਰ ਸਿਟੀ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 1-179/2012 ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।
4. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ ੧ ਅਤੇ ੨ ਹਨ। ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਦਾ ਨਾਮ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਤਿੰਨ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਖਰਕਾਰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 147, 148, 149, 329, 384, 387, 427, 506 (2), 323 ਅਤੇ 325 ਅਤੇ ਬੰਬੇ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 135 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।

---

1 "ਆਈਪੀਸੀ"

5. ਇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 325 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 5,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 135 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 1,000 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

6. ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3, 4 ਅਤੇ 5, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

7. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

8. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਕੈਪਸ਼ਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ 2014 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (ਵਾਧੇ ਲਈ) ਨੰਬਰ 906 ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ 2014 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1330 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

9. ਇਹ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2014 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 906 ਅਤੇ 2014 ਦੀ 1330 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 5 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁੜੀ ਅਪੀਲ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਜੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2014 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 723 ਅਤੇ 2014 ਦੀ 733 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।

10. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਜ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਦੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਅਪੀਲ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ ੩ ਤੋਂ ੫ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਜ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

> "(ਏ) ਸੁਰੇਂਦਰਨਗਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 14/2013 ਵਿੱਚ 31.05.2014 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 325 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(ਬੀ) ਅੰਕੁਸ਼ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਗਾਇਕਵਾੜ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, 2013 (6) ਐਸਸੀਸੀ 770 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਹਿਰਦੇ ਬੁਚ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਧਾਰਾ 357 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਪੀੜਤ ਨੂੰ 2.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਕੁੱਲ 5.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ (ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਸਾਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਲਾਭ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2.

(ਸੀ) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅੰਕੁਸ਼ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਗਾਇਕਵਾੜ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਲਾਭ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਅੱਜ ਤੋਂ 10 ਹਫਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਬੰਧਤ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਵਿੱਚ 2.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਕੁੱਲ 5.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ (ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਫਿਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਬਾਕੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ 'ਤੇ, ਸਬੰਧਤ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਉਚਿਤ ਤਸਦੀਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

11. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਵਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੁਆਰਾ 2.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਘਟਾਈ ਗਈ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੱਟਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

12. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

13. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀਨ ਪੀ ਰਾਵਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੋ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਸਲ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ 'ਤੇ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਵਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਕਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਕੁਸ਼ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਗਾਇਕਵਾੜ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨਿਰਭਰਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਹੈ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਵਲ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ।

15. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ (ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ) ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਪੁਰਵੀਸ਼ ਮਲਕਾਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਹੁਣ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ੫ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ।

16. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

17. ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

---

2 [2013] 8 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 863: (2013) 6 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 770

18. ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 357 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"357. ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ -(1) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ (ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਮੇਤ) ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ, ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ-

(ਏ) ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ;

(ਬੀ) ਅਪਰਾਧ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸੱਟ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(ਸੀ) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ, ਜੋ ਘਾਤਕ ਹਾਦਸੇ ਐਕਟ, 1855 (1855 ਦਾ 13) ਅਧੀਨ, ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ;

(ਡੀ) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੋਰੀ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਰਤੋਂ, ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਉਲੰਘਣਾ, ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜਾਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਾ, ਜਾਂ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੱਚੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ।

(2) ਜੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂ, ਜੇ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਪੀਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(3) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ, ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ,

ਉਹ ਰਕਮ ਜੋ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕੰਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

(4) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੋਧ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(5) ਉਸੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਗਲੇ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ, ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਵਸੂਲੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗੀ।

19. 1981 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਰੂ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [3] ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ. ਰਾਹੀਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸੱਟ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੰਡਕਾਰੀ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ; ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਪੰਗ ਜਾਂ ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਵਿਅਰਥਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ ੩੫੭ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

20. *ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ* [4] ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 357 ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰੀ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਜੁਰਮ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਇਹ ਅਪਰਾਧਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ ਹੈ

21. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 325 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

---

3 [1981] 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 1196 : (1981) 1 ਐਸਸੀਸੀ 107

4 [1988] ਪੂਰਕ 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 571: (1988) 4 ਐਸਸੀਸੀ 551

ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ ਸੀ।

22. ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪੀੜਤਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਕਠੋਰ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਭੁੱਲ ਗਏ ਲੋਕ ਹਨ। ਪੀੜਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਤ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਅਪਮਾਨ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ। ਥਿਊਰੀ ਆਫ ਵਿਕਟਿਮੋਲੋਜੀ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਫਿਰ ਵਿੱਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ.

23. ਧਾਰਾ ੩੫੭ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਸਿਰਫ ਪੀੜਤ 'ਤੇ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕੋਈ ਦੰਡਕਾਰੀ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

24. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 357 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "*ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸੱਟ*" ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਰਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੀੜਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸੱਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ੩੫੭ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਪਰਾਧਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ।

25. 25. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਰਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਜੋ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕੈਦ ਅਤੇ / ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਰਗੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ. ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਬਲਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਦਮ ਵਜੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

26. ਜੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਰਸ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਖਰੀਦਣਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

27. ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਖਰੀ ਸਵਾਲ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੋਧਦੇ ਹਾਂ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਵਲ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

28. ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਵਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬੀਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ (ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੋਰ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ, ਯਾਨੀ ਸਾਰੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਅੱਜ ਤੋਂ ਅੱਠ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਨੂੰ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਕਮ ਵੰਡੇਗੀ।

29. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

30. ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਰਲੇਖ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ *ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ*:

ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016